

Голас Рацзімы

№ 27 (1289) ЛІПЕНЬ 1973 г. ВІДААННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ ГОД ВІДААННЯ 18-ТЫ ЦАНА 2 КАП.

Л. І. БРЭЖНЕЎ І Р. НІКСАН ў час падпісання пагадненняў.

СУМЕСНАЕ САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКАЕ КАМ'ЮНІКЕ

Генеральны сакратар Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Саветаў Саюза Л. І. Брэжнеў па запрашэнню Прэзідэнта ЗША Р. Ніксана, перададзенаму ім у час яго афіцыйнага візіту ў СССР у маі 1972 года, і ў адпаведнасці з наступнай дамоўленасцю знаходзіўся з афіцыйным візітам у Злучаных Штатах Амерыкі з 18 па 25 чэрвеня. Л. І. Брэжнева суправаджалі: член Палітбюро ЦК КПСС, міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка; пасол СССР у ЗША А. Ф. Дабрынін; міністр замежнага гандлю М. С. Патолічаў; міністр грамадзянскай авіяцыі Б. П. Бугаеў; памочнікі Генеральнага сакратара ЦК КПСС Г. Э. Цуканаў і Г. Э. Цуканаў; член калегіі МЗС СССР Г. М. Карніенка.

З амерыканскага боку — дзяржаўны сакратар ЗША Уільям П. Роджэрс; міністр фінансаў ЗША Джордж П. Шульц; памочнік Прэзідэнта ЗША па нацыянальнай бяспецы доктар Генры А. Кісінджэр.

З амерыканскага боку — член Палітбюро ЦК КПСС, міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка; пасол СССР у ЗША А. Ф. Дабрынін; міністр замежнага гандлю М. С. Патолічаў; міністр грамадзянскай авіяцыі Б. П. Бугаеў; памочнікі Генеральнага сакратара ЦК КПСС А. М. Аляксандраў і Г. Э. Цуканаў; член калегіі МЗС СССР Г. М. Карніенка.

У перагаворах, якія праходзілі ў Вашынгтоне, Кэмп-Дэвідзе і Сан-Клементэ, прынялі таксама ўдзел:

З амерыканскага боку — член Палітбюро ЦК КПСС, міністр замежных спраў СССР А. А. Грамыка; пасол СССР у ЗША А. Ф. Дабрынін; міністр замежнага гандлю М. С. Патолічаў; міністр грамадзянскай авіяцыі Б. П. Бугаеў; памочнікі Генеральнага сакратара ЦК КПСС Г. Э. Цуканаў і Г. Э. Цуканаў; член калегіі МЗС СССР Г. М. Карніенка.

З амерыканскага боку — дзяржаўны сакратар ЗША Уільям П. Роджэрс; міністр фінансаў ЗША Джордж П. Шульц; памочнік Прэзідэнта ЗША па нацыянальнай бяспецы доктар Генры А. Кісінджэр.

I. Агульны стан адносін паміж СССР і ЗША

Бакі выказалі ўзаемнае задавальненне тым, што савец-

ка-амерыканская сустрэча на вышэйшым узроўні, якая адбылася ў Маскве ў маі 1972 года, і прынятыя на ёй сумесныя рашэнні прывялі да істотнага зруху ў справе ўмацавання адносін міру паміж СССР і ЗША і стварылі аснову для далейшага развіцця шырокага і ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва паміж імі ў розных галінах, якія маюць цікавасць для народаў абедзвюх краін і ў інтарэсах усяго чалавецтва. Яны з задавальненнем адзначылі ўзаемнасць намаганняў, накіраваных на поўнае і няўхільнае выкананне дагавораў і пагадненняў, заключаных паміж Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі, і на расшырэнне галін супрацоўніцтва.

Яны згадзіліся, што пачаты працэс перабудовы савецка-амерыканскіх адносін на аснове мірнага суіснавання і аднолькавай бяспекі, як прадугледжана ў «Асновах ўзаемаадносін паміж СССР і ЗША», падпісаных у Маскве 29 мая 1972 года, паспяхова ажыццяўляецца. Было падкрэслена важнае значэнне, якое бакі надаюць асновам ўзаемаадносін.

Пры гэтым было пацверджана ўзаемнае імкненне да далейшага няўхільнага ажыццяўлення гэтага дакумента і павышэння дзейнасці кожнага з яго палажэнняў.

Бакі з задавальненнем адзначылі, што вынікі савецка-амерыканскай сустрэчы ў Маскве ў маі 1972 года былі сустрэты з адабрэненнем з боку іншых дзяржаў і суветнай грамадскай думкі як важны ўклад ва ўмацаванні міру і міжнароднай бяспекі, стрымліванне гонкі ўзбраенняў і наладжванне дзелавога супрацоўніцтва дзяржаў з розным грамадскім ладам.

Візіт у адказ Генеральнага сакратара ЦК КПСС Л. І. Брэжнева ў ЗША і перагаворы, якія адбыліся ў ходзе гэтага візіту, разглядаюцца бакамі як праўленне ўзаемнай рашучасці працягваць узяты курс на карэннае паліпшэнне савецка-амерыканскіх адносін.

Бакі перакананы, што перагаворы, якія толькі што завяршыліся, з'яўляюцца далейшай вяхой у канструктыўным развіцці адносін паміж імі.

Перакананыя ў тым, што та-

кое развіццё савецка-амерыканскіх адносін служыць інтарэсам як народаў абедзвюх краін, так і ўсяго чалавецтва, бакі вырашылі зрабіць далейшыя буйныя крокі з тым, каб надаць ім адносінам максімальную стабільнасць і ператварыць развіццё дружбы і супрацоўніцтва паміж іх народамі ў пастаянны фактар міжнароднага міру.

II. Прадухіленне ядзернай вайны і абмежаванне стратэгічных узбраенняў

У цэнтры перагавораў паміж Генеральным сакратаром ЦК КПСС Л. І. Брэжневым і Прэзідэнтам ЗША Р. Ніксанам знаходзіліся пытанні захавання і ўмацавання міжнароднага міру.

З усведамленнем выключнай значнасці для ўсяго чалавецтва

[Заканчэнне на 4—5 стар.]

24 чэрвеня юнакі і дзяўчаты нашай краіны ўрачыста адзначылі Дзень савецкай моладзі. У гарадах і вёсках Беларусі, упрыгожаных у гонар свята, адбыліся мітынгі і масавыя гулянні, спартыўныя спаборніцтвы. Па Ленінскім праспекце сталіцы парадным маршам прайшлі прадстаўнікі студэнцкіх будаўнічых атрадаў, якія неўзабаве выязджаюць на аб'екты трэцяга працоўнага семестра. Перад юнакамі і дзяўчата-

мі нашай краіны адкрыты ўсе дарогі ў жыццё. І савецкая моладзь з гонарам захоўвае і памнажае гераічныя і працоўныя традыцыі сваіх бацькоў. Сёння перадавы атрад савецкай моладзі аб'ядноўвае ў сваіх радах 31 мільён членаў ВЛКСМ. Маладым у нас давераны важныя дзяржаўныя і грамадскія пасты. Толькі ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных БССР сёлета, напрыклад, выбрана больш за 22 з палавінай тысячы лю-

дзей ва ўзросце да 30 гадоў.
НА ЗДЫМКАХ: 1. Будаўнікі буйнейшай у Еўропе Лукомскай ДРЭС Мікалай ШЧАЦІНІН, Вера БОБРЫКАВА і Ліда ПЛАТОУСКАЯ. 2. Студэнт фізічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта імя У. І. Леніна Анатоля КУРЛОВА. 3. Палёт. 4. Рэпетыцыя навучніцаў балетнай школы пры Беларускай дзяржаўнай оперы і балета.

НАШЫ

карэспандэнты
паведамляюць

КАПЫЛЬ НАПЯРЭДАДНІ ЮБІЛЕЮ

Менш як год засталася да хвалоўчай падзеі ў жыцці гарадскога пасёлка Капыль. У пачатку 1974 года жыхары адзначаць яго 700-годдзе.

...Восенню 1926 года ў Капылі з'явіўся модна апрануты чалавек з пасведчаннем карэспандэнта газеты «Нью-Йорк геральд трыбюн». Гэта быў Ілья Табенкін, які 28 гадоў назад пакінуў родныя мясціны і выехаў за акіян шукаць шчасця. Амерыканскі госць уважліва знаёміўся з жыццём сваіх былых землякоў, а потым напісаў у дарожных нататках: «Культурнае жыццё Капыля з таго часу, як я яго пакінуў, вельмі змянілася. У часы майго дзяцінства з людзей, якія займаліся гаспадаркай, 99 працэнтаў былі непісьменнымі. Цяпер я знайшоў, што за выключэннем жменькі старых дзядоў і кабэт там няма непісьменных... Існаванне ў Капылі прафсаюзаў, кааператываў, хатчытальняў і багатай бібліятэкі, а таксама невялічкіга сельскагаспадарчага музея, шпіталь і дыспансера, якія забяспечваюць гарадок медыцынскай дапамогай, дзіцячы сад для дзяцей бяднейшых рамеснікаў і сялян, існаванне радыёстанцыі, якая звязвае Капыль з цэлым светам, — усё гэта пакідае глыбокае ўражанне. Я лічу сябе шчаслівым, што меў магчымасць зноў наведаць гэты гарадок».

Сёння гарадскі пасёлак стаў яшчэ больш непадобны на той, якім яго пакінуў некалі Ілья Табенкін. Ён папрыгажэў, вырас ушырыню і ўшырыню. Тут з'явіліся новыя прамысловыя прадпрыемствы і грамадскія ўстановы, штогод павялічваецца жыллёвае будаўніцтва.

У гонар будучага юбілею зараз закладваюцца новыя паркі і скверы. Неўзабаве гасцінна адчыніць дзверы краязнаўчы музей, у экспазіцыі якога будзе адлюстравана багатая гісторыя аднаго са старэйшых у Беларусі населеных пунктаў.

Свае падарункі да знамянальнай падзеі рыхтуюць і будаўнікі. Яны заканчваюць у пасёлку будаўніцтва вялікага спартыўнага комплексу. У планах — узвядзенне новага кінатэатра, піншварховага інтэрната для рабочых міжкалгасбуда, здача некалькіх жылых дамоў.

У. ГУРЫНОВІЧ.

СЕЛЬСКІЯ ДУХАВЫЯ АРКЕСТРЫ

Вялікай папулярнасцю ў вёсцы Карма Добрушкага раёна карыстаецца сельскі духавы аркестр. У яго складзе 15 музыкантаў. Кіруе аркестрам былы ваенны музыкант Мікола Каржюў. У рэпертуары калектыву звыш дваццаці музычных твораў. Самадзейныя артысты часта выступаюць з канцэртамі ў раённым цэнтры і ў суседніх вёсках.

Духавыя аркестры створаны ў вёсках Уць, Насовічы, Дзям'яні, у пасёлку Рассвет саўгаса «Добрушскі» і ў іншых буйных населеных пунктах. Усім гэтым калектывам аказваюць дапамогу выкладчыкі Добрушкай музычнай школы і метадысты раённага дома культуры.

А. КУРЛОВІЧ.

МЕЛЯРАЦЫЯ ЗМЯНЯЕ ЖЫЦЦЁ

Каля ста гадоў назад нейкі селянін з вёскі Арэшкавічы Пухавіцкага раёна выкупіў у мясцовага пана невялікі кавалак зямлі сярод балот і непраходнай пушчы. Пазней да адзінокага хутара перасяліліся яшчэ некалькі беднякоў. Новую вёску людзі назвалі ў гонар першага яе жыхара — Дзям'янаўкай.

Ішлі гады. Вёска пабольшала. Сяляне, як маглі, расчышчалі лясны і на вызваленых участках высявалі збожжа. Але наўкола па-ранейшаму маўкліва распасціраліся балоты...

Новае жыццё ў Дзям'янаўцы пачалося з прыходам у раён меліяратараў. Адночы вясной наваколле абудзілася ад рокату матораў. Пачалося наступленне на векавую багуну. За лічаныя месяцы меліяратары з дапамогай магутнай тэхнікі праклалі тут густую сетку каналаў, па якіх у раку Таль пацякла балотная вада. Не раз і не два прыходзілі да меліяратараў дзям'янаўцы падзвіжца, які адступіў «Чортава вока»...

І вось летас тут была закончана закладка дрэнажу. Цяпер асноўныя работы на аб'екце выкананы.

У мінулым годзе на асушаных тарфяніках спрабавалі ўжо сець травы, а ўвосень высейлі азімыя. Ураджай абяцае быць незвычайна высокім для гэтых месц.

М. ШМАРЛОУСКІ.

Нядаўна Пінскі гідрамеліярацыйны тэхнікум адзначыў сваё 25-годдзе. За гэты час ён выпусціў больш за чатыры тысячы спецыялістаў, якія працуюць у Беларусі і за яе межамі. Гэты здымак зроблен у час палявой практыкі будучых гідрамеліяратараў.

Фота В. ГЕРМАНА.

ЭНЕРГЕТЫЧНЫ ГОЛАД?

шых месцанараджэнняў — выключна таннага бургага вугалю Канска-Ачынскага басейна ў Сібіры, запасы якога даюць магчымасць на працягу бліжэйшых 10—20 гадоў давесці там гадавую здабычу да мільярда (500 мільёнаў тон умоўнага паліва).

Дастаўка такіх колькасцей вугалю немагчыма па існуючых чыгуначных лініях з цяперашнімі тыпамі рухомага саставу. Таму патрэбны новыя віды транспарціроўкі. У прынцыпе магчымы два варыянты дастаўкі вугалю. Першы — узвесці спецыяльную вуглевозную чыгуначную звышмагістраль. Другі — замяніць перавозкі вугалю перадачай электраэнергіі, вырабленай на месцы здабычы цвёрдага паліва. Гэты варыянт таксама па-свойму цяжкі. Неабходна асвоіць тэхніку перадачы велізарных мас энергіі пастаянным токам пры напружанні ў 1.500—2.200 кілавольт, таму што існуючыя сёння метады (пераменны ток напружаннем 750—1.150 кілавольт) у даным выпадку будуць яўна неэканамічнымі. Эксперыменты ва ўказаным напрамку вядуцца ў нас вельмі актыўна, і, як відаць, да пачатку 1980-х гадоў першая такога роду лінія электраперадачы ўступіць у строй.

— Дык што ж больш выгадна — вазіць паліва ці перадаваць энергію?

— Адно ні ў якім выпадку не выключае другое. Сёння ў электраэнергію перапрацоўваец-

ца ў СССР прыкладна шостая частка спажываемага паліва, гадоў праз 15—20 гэта доля можа дасягнуць 20—30 працэнтаў. Многае залежыць і ад таго, як пойдзе развіццё тэхнікі і эканомікі будаўніцтва унікальных пакуль што трубаправадаў і ліній электраперадач.

Аднак даследаванні і разлікі, якія праводзіліся да гэтага часу, гавораць аб тым, што транспарціроўка нафты і газу на вялікія адлегласці эканамічна больш эфектыўная, чым перадача электраэнергіі.

Ва ўсіх выпадках нам давядзецца лічыцца з тым, што кошт паліва на захадзе еўрапейскай часткі СССР значна вышэйшы, чым на месцы яго здабычы ў Заходняй Сібіры. Калі сумарныя расходы на разведку і здабычу газу ў Заходняй Сібіры прыняць за 100 на тону ўмоўнага паліва, то ў Беларусі гэты ж самы газ, які нават паступіў па трубаправоду дыяметрам 1.420 міліметраў, каштуе ў 4—5 разоў даражэй.

— Што Вы думаеце пра будучыню атамнай электраэнергетыкі?

— Атамныя электрастанцыі, якія інтэнсіўна будуцца і ў нас і за рубяжом, адыгрываюць усё больш істотную ролю. Перавагі іх неаспрэчныя. Перспектывы ў гэтым плане вельмі велізарныя. Аднак трэба глядзець на рэчы рэальна. У 1970 годзе атамныя станцыі далі менш як тры працэнты электраэнергіі капіталістычнага све-

ту, к 1990 году іх доля — так лічаць многія зарубежныя эксперты — узнімецца прыкладна да адной трэці, у той час як цеплавая станцыя на звычайным паліве будзе даваць больш за палову агульнай выпрацоўкі, трацячы на гэта толькі частку здабытага вугалю, нафты і да т. п.

Вывад просты: атамная энергетыка — справа вельмі перспектыўная, але гэта не змяняе значэння іншых энергасурсаў. Усё залежыць ад канкрэтных умоў — у адным выпадку найбольшы эффект дасць АЭС, у другім — цеплавая электрастанцыя, у трэцім — ГЭС...

— Як Вы ацэньваеце перспектывы нашага супрацоўніцтва ў гэтай галіне з краінамі Захаду, многія з якіх маюць вострую патрэбу ў паліве?

— Лічу, што перспектывы вельмі спрыяльныя. Аб гэтым сведчыць падпісанае нядаўна Л. Брэжневым і В. Брантам пагадненне, у адным з пунктаў якога гаворыцца аб намеру СССР і ФРГ супрацоўнічаць у «вытворчасці асобных відаў сыравінных матэрыялаў». Вядома таксама, што шэраг фірм ЗША і Японіі звярнуўся да Савецкага ўрада з прапановамі аб экспарце ў гэтыя краіны звадкаванага прыроднага газу.

Думаю, што ў бліжэйшыя гады будуць зроблены ў гэтым напрамку новыя важныя крокі. Справа гэта ўзаемавыгадная, а для тых, хто адчувае недахоп у паліве, і неабходная.

СУМЕСНАЕ САВЕЦКА-АМЕРЫКАНСКАЕ КАМЮНІКЕ

[Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.]

прыняцця эфектыўных мер, якія вядуць да гэтай мэты, яны разгледзелі напрамку, па якім бакі могуць працаваць для ліквідацыі небяспекі вайны і асабліва — ядзернай вайны паміж СССР і ЗША і паміж кожным з бакоў і іншымі краінамі. У выніку было вырашана ў адпаведнасці са Статутам ААН і Асновамі ўзаемаадносін ад 29 мая 1972 года заключыць Пагадненне паміж СССР і ЗША аб прадухіленні ядзернай вайны. Гэта пагадненне падпісалі Генеральны сакратар ЦК КПСС і Прэзідэнт ЗША 22 чэрвеня 1973 года. Яго тэкст апублікаваны асобна.

Генеральны сакратар ЦК КПСС і Прэзідэнт ЗША, ацэньваючы гэта пагадненне, лічаць, што яно з'яўляецца гістарычным рубяжом у савецка-амерыканскіх адносінах і істотна ўмацоўвае асновы міжнароднай бяспекі ў цэлым. Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты заяўляюць аб сваёй гатоўнасці разгледзець дадатковыя шляхі ўмацавання міру і ліквідацыі навечна пагрозы вайны і асабліва — ядзернай вайны.

У ходзе перагавораў была ўдзелена вялікая ўвага пытання абмежавання стратэгічных узбраенняў. У сувязі з гэтым бакі падкрэслілі фундаментальнае значэнне падпісаных у маі 1972 года Савецкім Саюзам і Злучанымі Штатамі Дагавору аб абмежаванні сістэм праціракетнай абароны і Часовага пагаднення аб некаторых мерах у галіне абмежавання стратэгічных наступальных узбраенняў, якія ўпершыню ў гісторыі на справе абмяжоўваюць самыя сучасныя і найбольш грозныя віды ўзбраенняў.

Абмяняўшыся думкамі аб ходзе выканання гэтых пагадненняў, бакі пацвердзілі свой намер ажыццяўляць іх і гатоўнасць сумесна ісці далей па шляху да пагаднення аб далейшым абмежаванні стратэгічных узбраенняў.

Бакі адзначылі, што адбыўся рух наперад на перагаворах, якія аднавіліся ў лістападзе 1972 года, і што ёсць спрыяльныя перспектывы дасягнення пастаяннага пагаднення аб больш поўных мерах па абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў.

Бакі згодныя ў тым, што прагрэс, дасягнуты ў галіне абмежавання стратэгічных узбраенняў, з'яўляецца надзвычай

важным укладам у справу ўмацавання савецка-амерыканскіх адносін і міру ва ўсім свеце.

На аснове абмеркаванняў, якія адбыліся паміж імі, Генеральны сакратар ЦК КПСС і Прэзідэнт ЗША падпісалі 21 чэрвеня 1973 года «Асноўныя прынцыпы перагавораў аб далейшым абмежаванні стратэгічных наступальных узбраенняў». Тэкст гэтага документа апублікаваны асобна.

Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты надаюць сур'ёзнае значэнне аб'яднанню намаганняў усіх дзяржаў у справе ўмацавання міру, змяншэння цяжару ўзбраенняў і дасягнення пагадненняў па мерах абмежавання ўзбраенняў і раззбраення.

Улічваючы важную ролю, якую адыграла б дзейнае міжнароднае пагадненне адносна хімічнай зброі, бакі згадзіліся працягнуць дабівацца ў супрацоўніцтве з іншымі краінамі заключэння такога пагаднення.

Бакі згаджаюцца зрабіць усе неабходныя намаганні для садзейнічання рабоце Камітэта па раззбраенню, які засядае ў Жэневе. Яны будуць актыўна ўдзельнічаць у перагаворах, накіраваных на выпрацоўку новых мер адносна абмежавання і спынення гонкі ўзбраенняў. Яны пацвярджаюць, што канчатковай мэтай з'яўляецца ўсеагульнае і поўнае раззбраенне, уключаючы ядзернае раззбраенне, пад строгім міжнародным кантролем. Скліканне ў адпаведны час сусветнай канферэнцыі па раззбраенню можа адыграць у гэтым працэсе станоўчую ролю.

III. Міжнародныя праблемы. Змяншэнне напружанасці і ўмацаванне міжнароднай бяспекі

Л. І. Брэжнеў і Р. Ніксан разгледзелі вузлавыя пытанні сучаснага міжнароднага становішча. Яны ўдзялілі асабліва ўвагу падзеям, якія мелі месца ў свеце з часу савецка-амерыканскай сустрэчы на вышэйшым узроўні ў Маскве. Было з задавальненнем адзначана,

што станоўчыя тэндэнцыі ў міжнародных адносінах атрымалі істотнае развіццё ў напрамку далейшай разрадка напружанасці і ўмацавання супрацоўніцтва дзяржаў у інтарэсах міру. На думку бакоў, працэс аздараўлення сусветнага становішча, які адбываецца, адкрывае новыя спрыяльныя магчымасці для змяншэння напружанасці, урэгулявання нявырашаных міжнародных праблем і для стварэння структуры трывалага міру.

ІНДАКІТАЙ

Бакі выказалі сваё глыбокае задавальненне заключэннем пагаднення аб спыненні вайны і аднаўленні міру ў В'етнаме, а таксама вынікамі міжнароднай канферэнцыі па В'етнаму, якая адбылася і падтрымала гэта пагадненне.

Бакі ўпэўнены ў тым, што пагадненне аб спыненні вайны і аднаўленні міру ў В'етнаме і падпісанне пагаднення аб аднаўленні міру і дасягненні нацыянальнай згоды ў Лаосе, якое адбылося за ім, адпавядаюць карэнным інтарэсам і спадзяванням народаў В'етнама і Лаоса і адкрываюць магчымасць устанавлення ў Індакітаі трывалага міру, заснаванага на пазаве незалежнасці, суверэнітэце, адзінстве і тэрытарыяльнай цэласнасці краін гэтага раёна. Бакі падкрэслілі неабходнасць строгага выканання гэтых пагадненняў.

Яны таксама падкрэслілі неабходнасць хутэйшага спынення ваеннага канфлікту ў Камбоджы з тым, каб быў прынесены мір ва ўвесь раён Індакітая. Яны таксама пацвердзілі сваю пазіцыю адносна таго, што палітычная будучыня В'етнама, Лаоса і Камбоджы павінна быць пакінута на вырашэнне іх народаў, без якога-небудзь умяшання звонку.

Еўропа

У ходзе перагавораў бакі з задавальненнем адзначылі, што ў Еўропе актыўна працягваецца працэс разрадка напружанасці і развіцця супрацоўніцтва, што ўносіць свой уклад у справу міжнароднай стабільнасці.

Бакі выказалі задавальненне далейшай нармалізацыяй адносін паміж еўрапейскімі краінамі ў выніку падпісаных у апошнія гады дагавораў і пагадненняў у прыватнасці паміж СССР і ФРГ. У тым ліку яны вітаюць уступленне ў сілу чатырохбаковага пагаднення

ад 3 верасня 1971 года. Яны падзяляюць перакананне ў тым, што строгае захаванне заключаных дагавораў і пагадненняў унеса ў справу бяспекі і дабрабыт усіх зацікаўленых бакоў.

Яны таксама вітаюць перспектывы ўступлення ў гэтым годзе ГДР і ФРГ у ААН і напамінаюць у сувязі з гэтым, што СССР, ЗША, Вялікабрытанія і Францыя падпісалі чатырохбаковую заяву на конт гэтага ад 9 лістапада 1972 года.

СССР і ЗША пацвярджаюць сваё імкненне кіруючыся адпаведнымі палажэннямі сумеснага савецка-амерыканскага камюніке, прынятага ў Маскве ў маі 1972 года, і далей садзейнічаць, раздзелна або сумесна, умацаванню адносін міру ў Еўропе. Бакі лічаць забеспячэнне трывалага міру ў Еўропе важнейшай мэтай іх палітыкі.

У сувязі з гэтым было выказана задавальненне тым, што ў выніку агульных намаганняў многіх дзяржаў, уключаючы СССР і ЗША, паспяхова завершана падрыхтоўчая работа да нарады па пытаннях бяспекі і супрацоўніцтва ў Еўропе, што адкрываецца 3 ліпеня. СССР і ЗША лічаць, што нарада павялічыць магчымасці для ўмацавання еўрапейскай бяспекі і развіцця супрацоўніцтва паміж дзяржавамі — удзельніцамі нарады. СССР і ЗША будуць праводзіць сваю палітыку так, каб ажыццявіць мэты нарады і ўвасобіць у жыццё новую эру добрых адносін у гэтай частцы свету.

Працягваючы свае нязменна станоўчыя адносіны да нарады, абодва бакі прыкладуць намаганні, неабходныя для паспяховага завяршэння нарады ў найкарацейшыя тэрміны. Абудва бакі зыходзяць з таго, што прагрэс у рабоце нарады дасць магчымасць завяршыць яе на вышэйшым узроўні.

СССР і ЗША лічаць карысным з мэтай далейшага ўмацавання стабільнасці і бяспекі ў Еўропе, каб аслабленне палітычнай напружанасці суправяджалася змяншэннем ваеннай напружанасці ў Цэнтральнай Еўропе. У гэтым плане яны надаюць важнае значэнне перагаворам аб узаемным скарачэнні ўзброеных сіл і ўзбраенняў і звязаных з гэтым мерах у Цэнтральнай Еўропе, якія пачнуцца 30 кастрычніка

1973 года. Бакі заяўляюць аб сваёй гатоўнасці ўнесці, побач з іншымі дзяржавамі, свой уклад у дасягненне ўзаемапрыёмных рашэнняў па сутнасці данай праблемы на базе строгага захавання прынцыпу ненанясення шкоды бяспецы якому-небудзь з бакоў.

БЛІЗКІ УСХОД

Бакі выказалі глыбокую заклапочанасць становішчам на Блізкім Усходзе і абмяняліся думкамі аб шляхах дасягнення блізка-ўсходняга ўрэгулявання.

Кожны з бакоў выклаў пры гэтым сваю пазіцыю па данай праблеме.

Абудва бакі згадзіліся працягнуць свае намаганні з мэтай садзейнічання хутэйшаму ўрэгуляванню на Блізкім Усходзе. Гэта ўрэгуляванне павінна быць ажыццёўлена ў адпаведнасці з інтарэсамі ўсіх дзяржаў данага раёна, павінна адпавядаць іх незалежнасці і суверэнітэту і ўлічваць належным чынам законныя інтарэсы палесцінскага народа.

IV. Гандлёвыя і эканамічныя адносіны

Генеральны сакратар ЦК КПСС і Прэзідэнт ЗША грунтоўна разгледзелі стан і перспектывы гандлёва-эканамічных сувязей паміж СССР і ЗША. Абудва бакі з задавальненнем адзначылі дасягнуты за мінулы год прагрэс у справе нармалізацыі і развіцця гандлёва-эканамічных адносін паміж імі.

Бакі згодныя ў тым, што ўзаемавыгаднае супрацоўніцтва і адносіны міру былі б умацаваны стварэннем трывалай асновы эканамічных узаемаадносін.

Яны адзначаюць з задавальненнем падпісанне ў мінулым годзе розных пагадненняў па гандлёва-эканамічных адносінах. Бакі адзначаюць, што савецка-амерыканскі гандаль паказвае істотны рост і што ёсць спрыяльныя перспектывы адносна далейшага росту тавараабароту ў наступныя гады.

Яны лічаць, што дзве краіны павінны паставіць сваёй мэтай дасягненне трохгадовага тэмпа росту гандлю за наступныя тры гады да 2—3 мільярдаў долараў. Сумесная савецка-амерыканская гандлёвая камісія працягвае

СОГЛАШЕНИЕ

между Союзом Советских Социалистических Республик и Соединенными Штатами Америки о предотвращении ядерной войны

Союз Советских Социалистических Республик и Соединенные Штаты Америки, ниже именуемые сторонами, руководствуясь целями упрочения всеобщего мира и международной безопасности,

сознавая, что ядерная война имела бы опустошительные последствия для человечества,

исходя из желания создать условия, при которых опасность возникновения где бы то ни было в мире ядерной войны была бы уменьшена и в конечном итоге устранена,

исходя из своих обязательств по Уставу ООН поддерживать мир, воздерживаться от угрозы силой или ее применения и избегать войны, и в соответствии с соглашениями, подписанными каждой из сторон,

исходя из Основ взаимоотношений между Союзом Советских Социалистических Республик и Соединенными Штатами Америки, подписанных в Москве 29 мая 1972 года,

подтверждая, что развитие отношений между СССР и США не направлено против других стран и их интересов, согласились о нижеследующем:

Статья I

Советский Союз и Соединенные Штаты соглашаются, что целью их политики является устранение опасности ядер-

ной войны и применения ядерного оружия.

В соответствии с этим стороны соглашаются, что они будут действовать так, чтобы предотвратить возникновение ситуаций, способных вызвать опасное обострение их отношений, избежать военных конфликтов и чтобы исключить возникновение ядерной войны между ними и между каждой из сторон и другими странами.

Статья II

Стороны соглашаются, в соответствии со статьей I и во исполнение указанной в этой статье цели, исходить из того, что каждая сторона будет воздерживаться от угрозы силой или ее применения против другой стороны, против союзников другой стороны и против других стран в обстоятельствах, которые могут повлиять под угрозу международного мир и безопасность. Стороны соглашаются, что они будут руководствоваться этими соображениями при формулировании своей внешней политики и в своих действиях в области международных отношений.

Статья III

Стороны обязуются развивать свои отношения друг с другом и с другими странами таким образом, чтобы это соответствовало целям настоящего соглашения.

Статья IV

Если в какой-то момент отношения между сторонами или между каждой из сторон и другими странами будут выглядеть как влекущие риск ядерного конфликта, или если отношения между странами, не являющимися участниками настоящего соглашения, будут выглядеть как влекущие риск ядерной войны между СССР и США или между каждой из сторон и другими странами, Советский Союз и Соединенные Штаты, действуя в соответствии с положениями настоящего соглашения, незамедлительно приступят к срочным консультациям друг с другом и предпримут все усилия для предотвращения этого риска.

Статья V

Каждая сторона будет свободна информировать Совет Безопасности ООН, генерального секретаря ООН и правительства союзных или других стран о ходе и результатах консультаций, предпринимаемых в соответствии со статьей IV настоящего соглашения.

За Союз Советских Социалистических Республик
Л. И. БРЕЖНЕВ
Генеральный секретарь ЦК КПСС

Статья VI

Ничто в настоящем соглашении не должно затрагивать или ослаблять:

а) неотъемлемого права на индивидуальную или коллективную самооборону, предусмотренного статьей 51 Устава ООН;

б) положений Устава ООН, включая те, которые относятся к поддержанию или восстановлению международного мира и безопасности; и

в) обязательств, принятых каждой из сторон по отношению к своим союзникам или другим странам по договорам, соглашениям и другим соответствующим документам.

Статья VII

Настоящее соглашение является бессрочным.

Статья VIII

Настоящее соглашение вступает в силу с момента его подписания.

Совершено 22 июня 1973 года в городе Вашингтоне в двух экземплярах, каждый на русском и английском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу.

За Соединенные Штаты Америки
Ричард М. НИКСОН
Президент Соединенных Штатов Америки

з'являється каштоўным механізмам па садзейнічэнні шырокаму росту эканамічных адносін. Бакі адзначылі з задавальненнем, што кантакты паміж амерыканскімі фірмамі і іх амерыканскімі партнёрамі працягваюць расшырацца.

Бакі пацвердзілі свой зваблены намер выходзіць з дасягнутай раней дагаворанасці аб мерах, накіраваных на стварэнне больш спрыяльных умоў для развіцця гандлёвых і іншых эканамічных сувязей паміж СССР і ЗША.

Было адзначана, што ў выніку падпісанага ў кастрычніку 1972 года пагаднення па некаторых пытаннях марскога суднаходства пачасціліся заходныя саветскія і амерыканскія гандлёвыя судна адпаведна ў порты ЗША і СССР, а з канца мая гэтага года пачала функцыянаваць рэгулярная пасажырская лінія Ленінград—Нью-Йорк.

У ходзе сустрэчы бакі падпісалі пратакол, які прадугледжвае расшырэнне дзеючых паветраных ліній паміж СССР і ЗША шляхам устанавлення прамых паветраных зносін паміж Масквой і Вашынгтонам і паміж Нью-Йоркам і Ленінградам, павелічэнне частаты палётаў і вырашэнне іншых пытанняў у галіне грамадзянскай авіяцыі.

Пры разглядзе перспектывы далейшага эканамічнага супрацоўніцтва на больш пастаянай аснове бакі выказаліся на карысць узаемавыгадных доўгатэрміновых праектаў. Яны абмеркавалі шэраг канкрэтных праектаў з удзелам амерыканскіх кампаній, уключаючы пастайкі сідэрскага прыроднага газу ў ЗША. Прэзідэнт указваў на тое, што ЗША заахвочваюць амерыканскія фірмы на выпрацоўку канкрэтных прапановаў па гэтых праектах і будучы сур'ёзна і добраахвотна разглядаць тыя прапановы, якія будуць у інтарэсах абодвух бакоў.

З мэтай садзейнічання расшырэнню гандлёва-эканамічных, навукова-тэхнічных і

культурных адносін паміж СССР і ЗША бакі заключылі канвенцыю аб падаткаабкладанні, прызначаную для таго, каб пазбегнуць дваінога падаткаабкладання, а таксама выключыць, наколькі гэта магчыма, неабходнасць для грамадзян адной краіны падпадаць пад сістэму падаткаабкладання другой краіны.

Быў таксама падпісаны пратакол аб адкрыцці ў перыяд да канца кастрычніка 1973 года гандлёвага прадстаўніцтва СССР у Вашынгтоне і камерцыйнага бюро ЗША ў Маскве. Адначасова быў падпісаны пратакол па пытаннях, звязаных са стварэннем амерыканска-саветскай гандлёвай палаты. Гэтыя пагадненні будуць садзейнічаць далейшаму развіццю гандлёва-эканамічных сувязей паміж СССР і ЗША.

V. Далейшы прагрэс у іншых галінах двухбаковага супрацоўніцтва

Бакі разгледзілі пытанні двухбаковага супрацоўніцтва ў такіх галінах, як ахова навакольнага асяроддзя, ахова здароўя і медыцына, даследаванні касмічнай прасторы, іншыя праблемы навукі і тэхнікі, якія ахопліваюцца пагадненнямі, падпісанымі ў маі 1972 года і пазней. Яны адзначылі, што гэтыя пагадненні здавальняюцца ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з намечанымі праграмамі.

У прыватнасці, наладжваецца сумесная выпрацоўка эфектыўных сродкаў барацьбы з найбольш пашыранымі і небяспечнымі для жыцця чалавека захворваннямі — ракавымі, сардэчна-сасудзістымі, інфекцыйнымі і артрытамі. Даследуюцца медыцынскія аспекты праблемы навакольнага асяроддзя.

Па ўзгодненаму графіку вядзецца падрыхтоўка да сумеснага касмічнага палёту караблёў «Саюз» і «Апалон». Сумесны палёт гэтых караблёў у космасе з іх стыкоўкай і ўзаемным пераходам саветскіх і амерыканскіх касманаўтаў намечана ажыццявіць у ліпені 1975 года.

На базе створанай папярэднімі пагадненнямі, і з улікам магчымасцей, якія маюць СССР і ЗША ў справе вырашэння актуальных навуковых і тэхнічных праблем, былі намечаны новыя галіны для плённых сумесных намаганняў і былі заключаны адпаведныя пагадненні.

МІРНАЕ ВЫКАРЫСТАННЕ АТАМНАЙ ЭНЕРГІІ

Улічваючы велізарнае значэнне праблемы задавальнення ўзрастаючых энергетычных патрэбнасцей у абедзвюх краінах і ва ўсім свеце і прызнаючы, што распрацоўка высокаэфектыўных крыніц энергіі можа садзейнічаць вырашэнню гэтай праблемы, Генеральны сакратар ЦК КПСС і Прэзідэнт ЗША падпісалі пагадненне аб расшырэнні ў мацаванні супрацоўніцтва па пытаннях кантралюемай тэрмаядзернай рэакцыі, рэактараў на хуткіх нейтронах і даследаванняў асноўных уласцівасцей матэрыялаў. Для ажыццяўлення гэтага пагаднення, заключанага на тэрмін у 10 гадоў, будзе створана саветска-амерыканская сумесная камісія па супрацоўніцтву ў галіне мірнага выкарыстання атамнай энергіі.

СЕЛЬСКАЯ ГАСПАДАРКА

Прымаючы пад увагу значэнне сельскай гаспадаркі для задавальнення патрэбнасцей чалавецтва ў прадуктах харчавання і ролю навукі і тэхнікі ў сучаснай сельскагаспадарчай вытворчасці, бакі заключылі пагадненне, якое прадугледжвае шырокі абмен навуковымі даследаваннямі і інфармацыяй па эканоміцы

сельскай гаспадаркі. Для нагляду за ажыццяўленнем сумесных праграм у рамках гэтага пагаднення будзе створана саветска-амерыканская сумесная камісія па супрацоўніцтву ў галіне сельскай гаспадаркі.

ДАСЛЕДАВАННІ СУСВЕТНАГА АКІЯНА

Улічваючы унікальныя магчымасці і вялікую цікавасць абедзвюх краін у галіне вывучэння Сусветнага акіяна і адзначаючы вялікі вопыт саветска-амерыканскага акіянаграфічнага супрацоўніцтва, бакі згадзіліся расшырыць супрацоўніцтва ў гэтай галіне і падпісалі пагадненне на конт гэтага. Робячы гэты крок, яны выходзяць з пераканання, што ад далейшага развіцця супрацоўніцтва ў галіне акіянаграфіі выйграюць не толькі дзве краіны, але і ўсе народы свету. Для каардынацыі ажыццяўлення адпаведных праграм будзе створана саветска-амерыканская сумесная камісія па супрацоўніцтву ў галіне даследавання Сусветнага акіяна.

ТРАНСПАРТ

Бакі згадзіліся, што існуюць магчымасці для супрацоўніцтва паміж СССР і ЗША ў адшуканні рашэнняў праблем у галіне транспарту. З тым каб зрабіць магчымым ажыццяўленне шырокага ўзаемавыгаднага супрацоўніцтва ў гэтай галіне, бакі заключылі пагадненне на конт гэтага. Яны далей згадзіліся, што будзе створана саветска-амерыканская сумесная камісія па супрацоўніцтву ў галіне транспарту.

КАНТАКТЫ, АБМЕНЫ І СУПРАЦОЎНІЦТВА

Улічваючы агульнае расшырэнне саветска-амерыканскіх

Генеральны сакратар
Цэнтральнага
Камітэта КПСС
Л. БРЭЖНЕЎ

двухбаковых адносін і, у прыватнасці, растучую колькасць абменаў у галіне навукі, тэхнікі, адукацыі, культуры і ў іншых маючых узаемавыгадных цікавасцей галінах, бакі згадзіліся расшырыць аб'ём гэтай дзейнасці, заключыўшы новае агульнае пагадненне аб кантактах, абменах і супрацоўніцтве тэрмінам на шэсць гадоў. Бакі дагаварыліся аб гэтым, выходзячы з узаемнага пераканання, што гэта будзе садзейнічаць лепшаму ўзаемаўраўнаважэнню паміж народамі Саветскага Саюза і Злучаных Штатаў і дапамагчы паліпашэнню агульнага стану адносін паміж дзвюма краінамі.

Бакі лічаць, што перагаворы на вышэйшым узроўні, якія прайшлі ў духу шчырасці і канструктыўнасці, былі вельмі каштоўнымі і з'явіліся важным укладом у развіццё ўзаемавыгадных адносін паміж СССР і ЗША. На думку бакоў, гэты перагаворы зрабляць спрыяльны ўплыў на міжнародныя адносіны.

Яны адзначылі, што паспеху перагавораў, якія адбыліся, садзейнічалі папярэднія кансультацыі і кантакты, якія мелі месца ў адпаведнасці з дагаворанасцю ў маі 1972 года. Было пацверджана, што практыка кансультацый павінна быць прадоўжана. Бакі згодныя ў тым, што далейшыя сустрэчы на вышэйшым узроўні павінны праводзіцца рэгулярна.

Выказаўшы Прэзідэнту ЗША Р. Ніксону ўдзячнасць за аказаную яму ў час візіту ў Злучаныя Штаты Амерыкі гасцінасць, Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. І. Брэжнеў запрасіў Прэзідэнта наведаць Саветскі Саюз у 1974 годзе. Запрашэнне было прынята.

24 чэрвеня 1973 года.

Прэзідэнт Злучаных
Штатаў Амерыкі
Р. НІКСАН

ВЫСТУПЛЕНИЕ Л. И. БРЕЖНЕВА ПО АМЕРИКАНСКОМУ ТЕЛЕВИДЕНИЮ

Уважаемые американские граждане!

Я высоко ценю эту возможность обратиться с помощью американского телевидения непосредственно к народу Соединенных Штатов Америки во время своего визита в вашу страну.

Прежде всего хочу передать всем вам привет и дружественные чувства миллионов советских людей, которые с большим интересом следят за моей поездкой в вашу страну, за нашими переговорами с Президентом Никсоном и возлагают надежды на то, что эта новая советско-американская встреча в верхах принесет добрые плоды для дела улучшения отношений между нашими странами и укрепления всеобщего мира.

Наши переговоры с Президентом Никсоном и другими представителями правительства Соединенных Штатов продолжались несколько дней подряд и были весьма интенсивными. Мы ехали сюда, зная, что это будут ответственные переговоры, посвященные важнейшим вопросам развития советско-американских отношений и поискам путей дальнейшего содействия со стороны обеих наших государств оздоровлению всей международной атмосферы. Сейчас можно с полным основанием сказать, что эти надежды были оправданы. Мы удовлетворены ходом переговоров и теми результатами, которые уже достигнуты. Подписаны в Вашингтоне новые соглашения, которые во многом расширяют сферу мирного и взаимовыгодного сотрудничества между Соединенными Штатами Америки и Союзом Советских

Социалистических Республик. Сделан новый большой шаг вперед по пути, который мы совместно наметили год тому назад во время встречи в Москве.

Скажу откровенно: лично мне приятно и то, что этот визит дал возможность получить первые непосредственные впечатления об Америке, ознакомиться с некоторыми сторонами американской действительности, встретиться с видными государственными и общественными деятелями вашей страны, соприкоснуться с жизнью американцев.

Вы хорошо знаете, что в прошлом отношении между нашими странами развивались очень неровно. Бывали периоды застоя, подъема и спады, но я, пожалуй, не ошибусь, если скажу, что значение хороших отношений между Советским Союзом и Соединенными Штатами Америки всегда было ясно для наиболее дальновидных государственных деятелей. В этой связи мы имеем основание вспомнить, что в нынешнем году исполняется сорок лет с того дня, как по инициативе президента Франклина Рузвельта между нашими странами были установлены дипломатические отношения.

Во второй мировой войне Советский Союз и США стали союзниками, вместе боролись против нацизма, который угрожал свободе народов, самой человеческой цивилизации. В нашей стране хорошо помнят, как советские и американские солдаты радостно встретились на Эльбе в час победы над гитлеризмом.

Можно было ожидать, что союз военных лет откроет но-

вую эру широкого мирного сотрудничества между Советским Союзом и Соединенными Штатами. Могу сказать с уверенностью: наша страна стремилась к этому, мы хотели закрепить и развить добрые отношения, основа которых была заложена в период войны.

Случилось, однако, иначе. Наступил не мир, а «холодная война» — жалкий суррогат настоящего мира. Она долго отравляла отношения между нашими странами и международные отношения в целом. В определенной мере ее мрачное влияние сохраняется, к сожалению, кое в чем и до сих пор.

В этих условиях совершить поворот от взаимного недоверия к разрядке, нормализации и взаимовыгодному сотрудничеству было, конечно, делом нелегким. Для этого потребовались мужество, дальновидность в политике, потребовалась огромная кропотливая работа. Мы ценим, что Президент Никсон и его правительство объединили свои усилия с нашими для того, чтобы вывести советско-американские отношения по-настоящему на новый путь.

Я слышал, что в политическом лексиконе американцев имеется выражение «выиграть мир». Думаю, что данный исторический момент является, пожалуй, наиболее подходящим для того, чтобы употребить это выражение. Мы выиграли совместно войну. Сегодня наши совместные усилия должны помочь человечеству выиграть прочный мир. Возможность новой войны должна быть исключена.

Итоги двух встреч между руководителями Советского

Союза и Соединенных Штатов Америки и то, что было практически сделано на протяжении года между этими двумя встречами, убедительно говорят о том, что уже удалось добиться важных результатов. Оказалось, что можно найти разумный и приемлемый для обеих сторон подход ко многим вопросам, которые прежде казались неразрешимыми. Еще не так давно, пожалуй, трудно было даже представить себе возможность такого прогресса.

Заключенные в прошлом году соглашения выполняются в целом успешно. Налицо заметное продвижение вперед почти во всех сферах, причем продвижение, обеспеченное обоюдными усилиями. Открытие регулярной паромной пассажирской линии между Ленинградом и Нью-Йорком, учреждение генеральных консульств в Ленинграде и Сан-Франциско, установление дружеских связей между городами СССР и США, дальнейшее оживление спортивных обменов — все это входит в жизнь народов наших стран уже сегодня.

Лучшим доказательством того, что дело развития советско-американских отношений не стоит на месте, а движется вперед, служит важный документ, под которым мы с Президентом Никсоном поставили на днях свои подписи. — Соглашение между Советским Союзом и Соединенными Штатами Америки о предотвращении ядерной войны. Я думаю, меня не упрекнут в преувеличении, если я скажу, что это — документ исторического значения.

Союз Советских Социалистических Республик и Соединенные Штаты Америки заключили между собой соглашение, направленное на то, чтобы не допустить возникновения ядерной войны между ними и сделать все от них зависящее, чтобы предотвратить возникновение ядерной войны вообще. Не ясно ли, какое громадное значение имеет это для мира и спокойствия народов обеих наших стран, для улучшения перспектив мирной жизни всего человечества?

Даже если бы не было других результатов нашей второй встречи с Президентом США, и то можно было бы с полным правом сказать, что она займет достойное место в анналах развития советско-американских отношений и в международной жизни в целом. Весь мир видит теперь, что оба наши государства, подписав в прошлом году принципиальный документ «Основы взаимоотношений между Союзом Советских Социалистических Республик и Соединенными Штатами Америки», рассматривают его не просто как декларацию благих намерений, а как программу активных и последовательных действий — программу, которую они уже начали выполнять и твердо намерены выполнять в дальнейшем.

Немалое значение имеет и тот факт, что наши страны договорились об основных принципах дальнейшей работы по подготовке нового — более широкого и значительно более долговременного — соглашения об ограничении стратегических вооружений.

(Окончание на 6 стр.)

ВЫСТУПЛЕНИЕ Л. И. БРЕЖНЕВА ПО АМЕРИКАНСКОМУ ТЕЛЕВИДЕНИЮ

(Окончание.
Начало на 5-й стр.)

Это значит, что все это исключительно важное дело, начало которому было положено в майские дни 1972 года в Москве, продолжает идти вперед. Это значит, что разрядка политической дополняется разрядкой военной. От этого выигрывают все народы и дело мира в целом.

Представителями обоих наших государств были также подписаны на днях новые соглашения о советско-американском сотрудничестве в ряде конкретных областей. Вместе с соглашениями, заключенными ранее, в течение минувшего года, они образуют внушительный комплекс документов о сотрудничестве двух наших государств, двух великих народов в самых разнообразных областях — от мирного применения атомной энергии до сельского хозяйства, от космических далей до глубин океана.

Конечно, Советский Союз и Соединенные Штаты — это такие страны, которые, как говорится, могут прожить и сами по себе. Так, собственно говоря, и обстояло дело до сих пор в наших взаимоотношениях. Но при этом и нам, и многим американцам хорошо понятно, что отказ от сотрудничества в области экономики, науки, техники, культуры означает отказ от значительных выгод и преимуществ, которые каждая из сторон могла бы получить дополнительно. И главное — это означало бы отказ совершенно бесцельный, который нельзя оправдать никакими разумными доводами.

Особенно это относится к экономике. Теперь, я думаю, и вы, и мы согласны, что здесь мало просто преодолеть такую аномалию, порожденную «холодной войной», как полное замораживание советско-американской торговли. Жизнь ставит в повестку дня гораздо более крупные вопросы. Я имею в виду прежде всего такие формы экономических отношений, как устойчивые крупномасштабные связи в ряде отраслей экономики, долговременное научно-техническое сотрудничество, а в наш век это очень важно. Те контакты с официальными представителями и с деловыми людьми вашей страны, которые мы имели, подтверждают, что именно на этих направлениях обозначается главная перспектива дальнейшего развития экономического сотрудничества наших стран.

Иногда приходится слышать утверждение, будто развитие подобного сотрудничества носит односторонний характер и выгодно только Советскому Союзу. Но нужно или совсем не знать действительного положения вещей, или сознательно закрывать глаза на правду, чтобы говорить такое.

А правда состоит в том, что от развития и углубления экономического сотрудничества вообще и от тех долговременных сделок широкого масштаба, по поводу которых в настоящее время ведутся или уже успешно завершены переговоры между советскими организациями и крупными американскими фирмами, обе стороны должны получить реальные и ощутимые выгоды. Это нам определенно подтвердили со своей стороны представители деловых кругов США, с которыми мне довелось беседовать как здесь, в Соединенных Штатах, так еще ранее в Москве. Об этом же у нас шла речь и в беседах с Президентом Никсоном.

К этому я хочу добавить, что как руководство Советского Союза, так и, насколько я понимаю, правительство Соединенных Штатов придают особенно большое значение тому, что развитие долговременного экономического

сотрудничества будет иметь и весьма благотворные политические последствия: оно будет закреплять наметившийся поворот к лучшему в советско-американских отношениях в целом.

Хорошие перспективы существуют, как мы понимаем, и для широкого развития советско-американских обменов в области культуры и искусства. Общим нашим странам есть что дать друг другу в этой области. Чтобы жить в прочном мире, нужно доверять друг другу, а чтобы доверять, нужно лучше знать друг друга. Мы, во всяком случае, за то, чтобы американцы по возможности более полно и правильно представляли себе и наш образ жизни, и наш образ мышления.

В целом мы можем сказать, что в развитии советско-американских отношений уже сделано немало. Но мы стоим лишь в самом начале большого пути. Нужна постоянная забота о сохранении и развитии новых ростков добрых отношений. Нужна неустанная работа по отысканию самых нужных и самых подходящих форм сотрудничества в различных сферах. Нужно терпение, чтобы понять те или иные особенности другой стороны и научиться вести друг с другом дела в добром направлении.

Мне думается, что стороны коренного оздоровления отношений между Советским Союзом и Соединенными Штатами могут с оптимизмом смотреть в будущее, ибо эта цель отвечает жизненным интересам обоих наших народов и интересам миролюбивых людей во всем мире.

От климата, преобладающего в отношениях между нашими двумя странами, в незначительной степени зависит и общая атмосфера в мире. Ни экономическая, ни военная мощь, ни международный вес не дают нашим странам никаких дополнительных прав, но налагают на них особую ответственность за судьбы всеобщего мира, за предотвращение войны. Советский Союз в своем подходе к связям и контактам с Соединенными Штатами в полной мере осознает эту ответственность.

В улучшении советско-американских отношений мы видим не изолированное явление, а органическую, притом весьма важную, часть широкого процесса коренного оздоровления международной атмосферы. Человечество выросло из жесткой колючки «холодной войны», в которую его пытались заковать. Оно хочет дышать волюно и спокойно. И мы будем приветствовать, если наши усилия по улучшению советско-американских отношений помогут вовлечению в процесс разрядки напряженности новых и новых государств, будь то в Европе или Азии, в Африке или Латинской Америке, на Ближнем или Дальнем Востоке.

Мы считаем весьма положительным тот факт, что нормализация советско-американских отношений способствует решению такой большой и важной задачи, как укрепление мира и безопасности в Европе, в том числе проведение общеевропейского совещания.

Улучшение советско-американских отношений, несомненно, сыграло свою роль и в смысле содействия прекращению многолетней войны во Вьетнаме. Теперь, когда соглашение о прекращении вьетнамской войны вступило в силу и обе наши страны вместе с другими государствами поставили свои подписи под документом парижской конференции по Вьетнаму, нам представляется особенно важным, чтобы достигнутый успех был закреплен, чтобы все народы Индокитая получили возможность жить в мире.

На земном шаре еще имеются очаги опасной напряженности. В ходе наших бесед с Президентом Никсоном был затронут вопрос о положении на Ближнем Востоке, которое по-прежнему характеризуется большой остротой. Мы считаем, что здесь возможно скорее должна быть обеспечена справедливость и достигнуто прочное мирное урегулирование, которое восстановит законные права тех, кто пострадал от войны, обеспечит безопасность всех народов этого довольно большого района. Это важно для всех без исключения народов Ближнего Востока. Это важно и для обеспечения всеобщего мира.

Словом, ликвидация разгоревшихся конфликтов, предотвращение новых кризисных ситуаций — это необходимое условие создания действительно надежных гарантий мира. И наши две страны призваны внести в это дело достойный вклад. Этим вопросам мы с Президентом Никсоном уделили немало внимания в ходе состоявшихся в последние дни переговоров.

Хотелось бы при этом подчеркнуть, что при обсуждении как вопросов двусторонних отношений, так и общих международных проблем мы неизменно учитывали тот факт, что и Советский Союз, и США имеют своих союзников, свои обязательства в отношении тех или иных государств. Следует со всей определенностью заявить, что наши переговоры и по своему духу, и по букве подписанных соглашений полностью учитывают это обстоятельство.

Главный же смысл того, о чем мы беседовали и пришли к согласию с Президентом Никсоном в области международных дел, — это твердая решимость обеих сторон сделать хорошие отношения между СССР и США постоянным фактором международного мира.

В наши дни, — и вы об этом, конечно, знаете, — все еще слишком много любителей шуметь о военных приготовлениях, о гонимых вооружений, а не обсуждать в конструктивном духе вопросы разрядки и мирного сотрудничества.

Что можно сказать по этому поводу? Советский народ, пожалуй, лучше, чем какой-либо другой народ, знает, что такое война. Во второй мировой войне мы одержали победу всемирно-исторического значения. Но в этой войне погибло более 20 миллионов советских граждан, было разрушено 70 тысяч наших городов и сел, была уничтожена одна треть нашего национального богатства.

Сейчас раны войны залечены. Сегодня Советский Союз — это более чем когда-либо могучая и процветающая страна. Но мы хорошо помним уроки войны, и именно поэтому народы Советского Союза так высоко ценят мир и горячо одобряют миролюбивую политику нашей партии и государства.

Мир в наших глазах — это высшее благо, к которому должны стремиться люди, если хотят сделать свою жизнь достойной. Мы верим в разум и считаем, что эту веру разделяют также народы Соединенных Штатов Америки и других государств. Если бы эта вера была потеряна, если бы ее заменило слепое упование на одну лишь силу, на мощь ядерного или какого-либо другого оружия, — тогда человеческую цивилизацию да и само человечество ожидала бы жалкая участь.

Мы прошли нелегкий исторический путь. Наш народ гордится тем, что за короткий исторический срок после победы социалистической революции отсталая Россия превратилась в крупнейшую промышленную державу, до-

билась выдающихся успехов в науке и культуре. Мы гордимся тем, что создали новое общество, — самое стабильное и уверенно развивающееся общество, — которое дало всем гражданам нашей страны социальную справедливость, сделало ценности современной цивилизации достоянием всего народа. Мы гордимся тем, что десятки угнетенных в прошлом наций и народностей нашей страны стали подлинно равноправными, живут в дружной семье народов, успешно развивают свою экономику и культуру.

У нас большие планы на будущее. Мы хотим значительно поднять уровень жизни советского народа. Мы хотим добиться новых успехов в подъеме образования и медицины. Мы хотим сделать еще более удобными для жизни и красивыми свои села и города. Мы наметили программы развития далеких районов Сибири, Севера и Дальнего Востока, обладающих несметными природными богатствами. И каждый советский человек твердо знает: претворение этих планов в жизнь требует прежде всего мира, требует мирного сотрудничества с другими государствами.

Конечно, у нас, как и у каждой страны, есть немало проблем, немало недостатков. Но решение всех стоящих перед нами проблем требует, как и для других народов, не войны или искусственного подогревания напряженности, а мира и созидательного труда, который, как мы уверены, один может обеспечить благосостояние, изобилие материальных и духовных благ для всех членов общества.

Я попытался коротко рассказать здесь о том, какими мыслями и планами живут советские люди и чем объясняется характер внешней политики Советского Союза. Ее миролюбие вытекает из самой сути нашего общества. И не случайно само понятие мирного сосуществования, которое в наши дни все больше становится общепризнанной основой развития отношений между государствами с различным общественным строем, было выработано основателем Советского государства Владимиром Ильичем Лениным.

Вы, вероятно, знаете, что два года тому назад на XXIV съезде правящей партии нашей страны — Коммунистической партии Советского Союза — была одобрена Программа мира, которая представляет собой конкретное воплощение политики мирного сосуществования в современных условиях. Это — программа активного содействия международной разрядке, обеспечению действительно прочного мира на земле для многих поколений. Она выражает не только убеждения и намерения граждан нашего государства, но, — мы в этом уверены, — также и чаяния миллионов и миллионов миролюбивых людей во всем мире. Эту программу мы претворяем в жизнь, действуя рука об руку со своими друзьями и союзниками — социалистическими государствами. На основе этой программы мы стремимся строить отношения доброго, взаимовыгодного сотрудничества со всеми государствами, которые этого также желают. И улучшение советско-американских отношений занимает в этой программе должное место.

Уважаемые телезрители! Значение и сложность проблемы, стоящих в повестке дня наших переговоров с Президентом Никсоном, наших встреч и бесед с членами сенатской комиссии по иностранным делам во главе с сенатором Фулбрайтом, с видными представителями делового мира Америки, — все это неизбежно диктовало

напряженную рабочую программу визита. Это были, как я уже упоминал, плодотворные переговоры, проходившие в хорошей атмосфере. Все это не может не вызвать чувство удовлетворения.

Вместе с тем я, конечно, по-человечески сожалею о том, что крайняя занятость не оставила мне и моим коллегам, сопровождавшим меня и принимавшим участие в нашей общей работе, возможности сколько-нибудь широкого знакомства со страной. Еще в Москве, а затем и здесь, в Соединенных Штатах, я получил много теплых писем от различных американских городов, организаций, компаний и отдельных граждан с любезными приглашениями посетить тот или иной город, побывать на заводах, на фермах, в университетах, в частных домах американских граждан. Я пользуюсь случаем, чтобы выразить мою искреннюю благодарность всем авторам этих писем. Я сожалею, что не могу по указанным причинам воспользоваться полученными приглашениями. Конечно, было бы интересно посетить и Нью-Йорк, и Чикаго, и Детройт, и Лос-Анджелес, ознакомиться с промышленными предприятиями и с сельским хозяйством, побеседовать с трудящимися Америки, к достижениям которых советские люди питают большое уважение. Не исключено, что в будущем такая возможность еще представится, тем более, что мы с Президентом Никсоном определенно договорились о том, что контакты наши в дальнейшем будут носить регулярный характер. Мы ждем Президента Никсона в Советском Союзе в будущем, 1974 году.

Но, если я и не имел возможности за время этого короткого визита повидать в Америке столько, сколько хотелось бы, я тем не менее имею все основания, вернувшись домой, рассказать своим коллегам и всем советским людям как о важных политических результатах этого визита, так и о той атмосфере благожелательности, о том настроении в пользу мира, в пользу разрядки, в пользу улучшения отношений между нашими странами, которые мы ощутили во время нашего пребывания в Соединенных Штатах, во время наших контактов с представителями правительства и общественных кругов вашей страны, со многими американскими гражданами. Могу заверить вас, что такие настроения в полной мере разделяются советскими людьми.

Я думаю, что я не раскрою большую тайну, если скажу вам, что, беседуя в эти дни с Президентом Никсоном, мы не только занимались рассмотрением вопросов текущей политики, но и старались заглядывать вперед, учитывать будущие интересы народов обеих наших стран. Мы исходили при этом из того, что тот, кто в политике не смотрит вперед, неизбежно оказывается позади среди отставших. Год назад в Москве мы заложили основы улучшения советско-американских отношений. Ныне это большое и важное дело получило успешное развитие. Мы надеемся, что так оно будет и впредь, ибо этот курс отвечает интересам наших великих народов и всего человечества.

Заканчивая свое выступление, хочу выразить искреннюю признательность американскому народу, Президенту и правительству США за гостеприимство, за доброе отношение и многочисленные изъявления добрых чувств к советскому народу и к нам, его представителям.

Примите, уважаемые американские граждане, мои пожелания благополучия и счастья каждому из вас.

Благодарю за внимание.

ГАЛОЎНАЯ ТЭМА

Яшчэ ў першыя гады Савецкай улады адзін з буйнейшых пэртаў сьвету Уладзімір Маякоўскі сказаў, што ўсе сілы таленту, увесь запал душы «да самага апошняга лістка я аддаю табе, планеты пралетарый». Словы гэтыя раскрываюць сутнасьць адной з самых важных рысаў савецкай літаратуры і мастацтва, якія належыць народу, жывуць яго думкамі і таму арганічна і натуральна адной з галоўных сваіх тэм абралі тэму рабочага класа.

Рабочы-творца, што стаў асноўнай дзеючай асобай гісторыі, зрабіўся і адным з асноўных герояў беларускай савецкай літаратуры.

Тэма сацыялістычнага горада, тэма рабочага класа, выдатныя прыклады распрацоўкі якой падалі Янка Купала, Якуб Колас, Цішка Гартны, Кузьма Чорны, Міхась Лынькоў і шэраг іншых пісьменьнікаў, выразна гучыць сёння ў творчасьці беларускіх празаікаў.

Неўзабаве пасля Вялікай Айчыннай вайны будаўнікам гідраэлектрастанцыі «Дружба народаў», якую на беразе возера Дрысьвяты ўзводзілі беларусы, латышы, літоўцы, адрасаваў свой раман «Калі зліваюцца рэкі» Пятрусь Броўка. Рабочай тэматыцы былі прысьвечаны лепшыя творы Уладзіміра Карпава «За годам год», «Вясенняя ліўні», «Сотая маладосць».

Высокі грамадзянскі пафас велічных пераўтварэньняў на беларускай зямлі ў апошні час шматгранна адлюстравалі раманы, апавесці і апавяданні Івана Грамовіча, Уладзіміра Дадзімава. Рабочая тэма стала галоўнай у творчасьці Алеся Савіцкага. На ўсесаюзным конкурсе на лепшы мастацкі твор 1970—1972 гадоў аб сучасным савецкім рабочым класе дакументальная апавесць Алеся Савіцкага «След пракалада першы» пра калектыву сталевараў Мінскага аўтамабільнага заводу, пра Героя Сацыялістычнай Працы Дзмітрыя Барашкіна была адзначана заахоўвальнай прэміяй.

Добрым веданнем жыцця рабочых, глыбокім разуменнем іх надзённых праблем вызначаюцца творы Валянціна Мысліўца «Гарачая сталь», «Мае заводчыкі». Важкім укладам у распрацоўку рабочай тэмы з'яўляецца раман Тараса Хадкевіча «Песня Дзвіны», надрукаваны ў мінулым годзе на старонках часопіса «Польмя». Твор прысьвечаны будаўнікам Наваполацкага нафтаперапрацоўчага заводу, з якімі аўтар звязвае моцную і працяглую дружбу. Пісьменьнік быў сведкам закладкі падмуркаў гіганта вялікай хіміі на Заходняй Дзвіне, пуску першых тэхналагічных устаноў, наваасялення ў новым горадзе.

Зусім нядаўна надрукаваны раман Леаніда Гаўрылькіна «Не магу без цябе», прысьвечаны рабочым, геолога-разведчыкам «чорнага золата» на беларускім Палессі, і ўрыўкі з рамана Івана Шамякіна «Сям'я архітэктараў». Водгукі чытачоў сведчаць аб тым, што гэтыя творы — прыкметная з'ява ў нашай літаратуры.

Тэму рабочага класа як магістральную абрала і паэзія, гэты самы рухомы жанр літаратуры. Мажорны тон гімну славы і мужнасці рабочаму класу ў беларускай паэзіі задала звонкаструнная ліра Янкі Купалы і Якуба Коласа, Неўзабаве пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ў вершы «Сыходзіш, вёска, з яснай явы» Янка Купала пісаў пра Беларусь:

Над вежамі таіх бажніцаў
Фабрычны комін возьме
ўладу...

Вялікую стваральную сілу бачыў у беларускім рабочым класе Якуб Колас. У вершы «Краіне Саветаў» народны песьняр усклікае:

Тут будуць сваё бытаванне
У сімфоніі працы, змагання
Пралетары — зямлі ўладары.

Тэме абнаўлення роднай зямлі, тэме рабочага класа свае лепшыя радкі прысьвечалі Паўлюк Трус, які ў пэзме «Дзесяты падмурак» пісаў: «Буду слухаць песні Асінстрою, захапляцца музыкой турбін», а таксама Цішка Гартны, Міхась Чарот, Андрэй Александровіч. Паэзія выказвала ўпэўненасць народа ў тым, што «наш рух не суняць завірухай», што лад наш пераможны, што заўтра наша светлае. Але Вялікія Айчыннае вайна вымусіла народ-працаўнік узяцца за зброю.

Краі будавання і мараў
палац —
За гэта крывёй толькі
можна аддаць!

такой цаной, гаворачы словамі Змітрака Астапенкі, заплацілі мы за тое, каб зноў вярнуцца да стваральнай працы. І вось ужо на беларускіх прасторах «з зямлі растуць падмуркі камяніц, і устаюць індустрыяльныя палцы» (Язэп Пушча «З руінаў Мінск паранены ўстае»).

Светлымі радкамі апавяе нашу рэчаіснасць, здзяйсненні рабочых рук Пімен Панчанка: «Там сады, а там дымажы заводы, там пралегла новых рэкаў». Усё большае месца займае рабочая тэма ў паэзіі Пятруся Броўкі, Аркадзя Куляшова, Аляксея Русецкага, Анатолья Вялюгіна.

Велічныя планы пераўтварэньня, вызначаныя ленинскай партыяй, непазнавальна змянілі аблічча нашай рэспублікі, зра-

білі яе гіганцкай будаўнічай пляцоўкай. Менавіта пра нашу сённяшнюю Беларусь, азораную агнямі буйнейшых прамысловых волатаў, Кастусь Кірэнка сказаў:

Не завіце маю рэспубліку
Краінай цёмных лясцоў!
Паглядзіце —
Над ёю свецкіца
Агні завадскіх карпусоў.
Не завіце маю рэспубліку
Краінай ціхіх далін!
Паслухайце —
Як грымяць над ёй
Галасы магутных турбін.

На газетных старонках, у паведамленнях радыё толькі пачало ўпамінацца слова «Нафтабуд», а ўжо з-пад пяра Генадзя Бураўкіна выходзяць вершы «Полацк. Нафтабуд». З будаўніцтва Бярозаўскай ДРЭС прывёз нізку вершаў Рыгор Барадулін:

Сябры, разбудзім забалаць
мы сонную,
І нашым зорам прамяніцца
спрэс.
Тут пішуць камсамольцы
кнігу зорную
І назва ёй —
«Бярозаўская ДРЭС».

Выходзіць кніжка паэзіі «У лясной старане» Уладзіслава Нядзведскага. Амаль цалкам яна прысьвечана будаўнікам Салігорскіх калійных камбінатаў. Яго цыкл напісаны, як гаворыцца, па гарацкіх слядах падаў. Уладзіслаў Нядзведскі адрасаваў вершы тым хлопцам і тым дзяўчатам, «хто першы паклаў тут камень, хто зорку увесіў над шахтай сваімі ўзняў рукамі».

Многа палкіх радкоў прысьвечалі ў сваіх апошніх творах рабочаму класу Мікола Аўрамчык, Анатоль Грачанікаў, Хведар Чэрня, Мікола Маляўка, Казімір Камейша, Іосіф Скурко, Ніна Мацяш.

Глыбока адчуць паэзію заводскай працы не кожнаму дадзена хоць бы з тае прычыны, што ў асяроддзі пэртаў не так і часта сустракаецца звязаны з заводам біяграфічны вопыт ці добрае веданне жыцця рабочых. У Браніслава Спрыначна ёсць і тое і другое. Ён працаваў на заводзе ў Гомелі майстрам, адтуль і прыйшоў у паэзію. Зварот да рабочай тэмы ў яго не даніна модзе, а цвёрдая творчая пазіцыя. Пра гэта яскрава сведчаць кнігі Спрыначна «Плаўка», «Рысы таару».

Рабочая тэма з'яўляецца вызначальнай для большасці савецкіх пісьменьнікаў, у тым ліку і літаратараў Савецкай Беларусі.

Валянцін ЛУКША.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

У Дзяржаўным мастацкім музеі БССР экспануецца выстаўка жывапісу, скульптуры і графікі, якая носіць назву «Заўсёды напачаток» і прысьвечана 55-й гадавіне савецкай міліцыі. На выстаўцы прадстаўлены работы мастакоў з Масквы, Ленінграда, Вільнюса, Рыгі, Кішынёва, Кіева, Сьвярдлоўска, Адэсы, Улан-Удэ, Тбілісі, Куйбышава, Ашхабада, Растова-на-Доне і іншых гарадоў краіны. У экспазіцыі паказаны і творы беларускіх мастакоў. Гэта карціна Л. Дударэні «Дакладвае сержант А. Гайдашаў», графічная работа У. Пашчасцева «Міліцыя слухае», акварэлі А. Волкава з серыі «Дзеці дваццатых гадоў».

НА ЗДЫМКУ: Анатоль ВОЛКАЎ. «Ф. Э. Дзяржынскі сярод беспрытульнікаў».

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Уладзімір НЯКЛЯЕУ.

Я нарадзіўся ў сорак шостым,
Пасляваенным першым годзе...

У шуфлядцы нашага стала,
Які мы дзелім разам

Ёсць скрыначка. У ёй сярод
Медаляў, ордэнаў і зорак

Ляжыць, загорнуты ў чырвоны,
Пацёрты дошчэ аксаміт,
Свінца кавалачак.

Дасталі з цела майго бацькі,
З-пад сэрца самага дасталі
У сорак трэцім...

Я не браў
Ніколі той свінец у рукі,
Бо ведаю, што не ўтрымаю
У руках тры смерці, тры

адразу:

Смерць бацькі.
Смерць сваю.
Смерць брата.

СНЕЖАНЬ

Увесь, нібы пекар,
У белай, завейнай муцэ,
Мой снежань, мой лекар
Ідзе па замёрзлай рацэ.
Мой снежань,

Мой лекар...
З усіх на свеце багоў
Не ведалі Снежня грэкі,
Бога снягоў.
Мой лекар,

Мой снежань...
Ні суму ў мяне, ні болю.
Як белыя вежы,
Застылі бярозы ў полі.
Скрось нігачкі срэбра,
Што збытаны ў стылым галлі,
Здаецца, у небе
Узыходзяць снягі ад зямлі.

Хроніка культурнага жыцця

КАЛЯ двух тыдняў працягваўся ў Маскве II Міжнародны конкурс артыстаў балета. У гэтым творчым саборніцтве выступілі 76 удзельнікаў з 23 краін.

Прыз Вялікага тэатра («Гран пры») і залаты медаль заваявала 17-гадовая вучаніца Пермскага харэаграфічнага вучылішча Надзея Паўлава. Першыя прэміі і залаты медаль атрымалі Брыто Гансалес (Куба), Вячаслаў Гардзееў і Аляксандр Гадуноў (СССР).

Сярод удзельнікаў конкурсу, адзначаных прэміямі, — прадстаўніца беларускага балета, вучаніца харэаграфічнага вучылішча пры Дзяржаўным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета БССР Наталля Панова. Ёй уручана прэмія за акадэрыскае майстэрства.

У ГОМЕЛІ адбыліся першыя канцэрты сёлетняга гастрольна-

га падарожжа па краіне Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР. Гамялячане добра ведаюць гэты калектыв і заўсёды працягваюць вялікую цікакасць да яго выступленняў. Не ўпершыню пабыла аркестр і ў Мазыры, Салігорску, Рэчыцы.

— Затое ў Чарнігаве, Палтаве, Харкаве і Данецку, — сказаў галоўны дырыжор аркестра Юрый Яфімаў, — нашы артысты гастралююць першы раз. Аматыры музыкі гэтых украінскіх гарадоў пазнаёмілі з сімфанічным творам А. Туранкова, Ю. Семянкі, Я. Глебавы і Г. Вагнера. Пасля мы едем на Стаўрапольчыну і ў Краснадарскі край, наведваем курорты Пайночнага Кайказа.

Сёлетні гастрольны маршрут Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра БССР — адзін з самых

разнастайных за ўсю гісторыю калектыву.

МАГІЛЬНЯНСКАЯ сяроднай школе Уздзенскага раёна прысвоена імя пісьменьніка Ільі Гурскага.

З гэтай нагоды ў школе адбыўся вечар, на якім прысутнічалі пісьменьнікі А. Кулакоўскі, А. Якімовіч, А. Бялевіч, А. Стрэйка, а таксама жонка пісьменьніка І. Гурскага Марыя Якаўлеўна і сын Леанід. Госьці расказалі ўдзельнікам вечара аб жыцці і творчай дзейнасці камуніста, байца гомадзянскай і Вялікай Айчыннай войнаў, пісьменьніка Ільі Гурскага. Яны падарылі школьнікам партрэт пісьменьніка-земляка, бібліятэчку яго твораў.

СЛУЦКІ народны тэатр паказаў жыхарам сваю новую работу — спектакль па п'есе Васіля Быкава «Сотнікаў».

Пастаноўку ажыццявіў малады рэжысёр У. Сідоранка. Выкладчык Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, заслужаны артыст БССР М. Федароўскі, які прысутнічаў на прэм'еры, даў добрую ацэнку спектаклю і выканаўцам ролей — самадзейным артыстам А. Васіленку, М. Кузняцову, А. Зайцаву, М. Мацкевічу і іншым.

У МУЗЕІ Янкі Купалы адбыўся вечар, прысьвечаны 40-годдзю выхаду ў свет пэзмы «Над ракой Арэсай». На вечары прысутнічалі героі пэзмы — былы старшыня камуны імя БВА Герой Сацыялістычнай Працы Э. Модзін і яго жонка былая настаўніца камуны В. Модзіна.

СВАЮ першую работу — спектакль «Адважнае сэрца» па

п'есе І. Эвальда — паказаў драматычны калектыв тэатра «Маладзечнасельбуд». Паставіла спектакль выпускніца Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Святлана Жалаянкіна.

У ЖОДЗІНА адкрыта першая выстаўка жывапісу і графікі мясцовых мастакоў. Жыхары горада і яго госьці з вялікай цікакасцю знаёмяцца з творчасцю мастакоў, якія адлюстравалі ў сваіх работах працоўныя будні аўтазавода і ДРЭС, новабудовлі горада, прыгажосць мясцовых пейзажаў.

Прыцягваюць увагу наведвальнікаў карціна А. Марочкіна «Рэжыве Хатыні», партрэты рабочых, нацюрморты В. Чулава, пейзажы І. Цярэві, Н. Шышлова, эцюды Ю. Драскурава, Н. Крайко, В. Сямёнава.

ЗОНА СПАКОЮ ДЗІЧЫНЫ

У ваколіцы вёскі Прывалкі, непадалёк ад Гродна, некалі нёс свае воды хуткаплынны Нёман. Мінулі стагоддзі, і ён змяніў свой першапачатковы кірунак, а ў старым рэчышчы ўтварылася ціхая глыбокая затока. Чыстая вада, багатая расліннасцю. Навокал лясы і пералескі. І ў гэтым кутку пасяліліся шматлікія птушкі і звяры.

На люстраной паверхні вады можна ўбачыць дзікіх качак, балотных курачак і іншых вадаплаўных птушак. Побач па сенажаці паважна крочаць буслы. Наведваюць гэты куток журавель і шэрая чапля.

Вось на водную сіль выплываюць з чароту беласнежныя паважныя птушкі — лебедзі. Упершыню яны тут з'явіліся два гады назад. Сагнуўшы некалькі сцяблін і нанасіўшы сухой травы, лебедзі звільняюць до—паўтара метра дыяметра. Праз нейкі час у ім вывеліся птушаняты. Затым сям'я лебедзя пераехала на «новую ква-

тэру» — на вялікую купіну, што плавала ў затоцы. На ёй было больш бяспечна, ды і водарасцей хапала ўдасць.

Неяк прыплылі на затоку вучні мясцовай школы і бацька — няма маленькіх лебедзяў. Паднялі трывогу, пачалі шукаць. І што ж аказалася? Усе лебедзяны былі пад крыламі ў маці. Быццам жадаючы развесяліць дзяцей, яны пачалі гуляць, залазілі да яе на спіну і адтуль «давалі нырка».

Мінулай вясной на затоку вярнуліся ўжо тры пары лебедзяў, але засталася адна. Дзве іншыя вымушаны былі пакінуць затоку. Яны былі слабейшыя за гэтую пару, а закон сілы ў жывёльным свеце — асноўны.

...У ваколіцы затокі ў апошні час пабольшала казуль, з'явіліся ласі, можна сустрэць сем'і дзікоў, вывадка шэрай курапаткі. Вядзецца строга ўлік зайцоў, цецерукоў і глушцоў.

Для аховы фауны створана спецыяльная секцыя мясцовага таварыства аховы прыроды, якую ўзначальвае старшыня калгаса «Іскра» Канстанцін Кардаш. У многіх месцах з'явіліся папераджальныя знакі: «Зона спакою дзічыны». Энтузіясты прыроды дапамагаюць жывёлінам, якія трапляюць у бяду.

Людзі, якія любяць свой край і родную прыроду, робяць усё, каб ён быў яшчэ багацейшы і прыгажэйшы.

А. КАСЕНКА.

НА ПЛАНТАЦЫЯХ ЗДАРОЎЯ

Яшчэ ўчора было сонечна і плантацыя кветак — белых, ружовых, жоўтых — пахлі духмяна і ап'яняюча, а сёння спамурнела неба, носіцца вецер і долу сцэле шыза-зялёныя дываны.

Але гляджу — той жа няроўны ланцужок жанчын з лавовымі кошыкамі гэтак жа, як і ўчора, рухаецца па ледзь прыкметных цяпер мікрадоўжках: настаў час збору кветак. А кветак у саўгасе «Вялікае Мажэйкава» шмат.

— Раней проста не хапала рук, — гаворыць загадчыца вытворчага ўчастка Ганна Дзяшук. — Бо як-нік саўгасу трэба турбавацца і пра збожжавыя, і пра бульбу, тут, бачыце, колькі работы.

Саўгас «Вялікае Мажэйкава», што на Гродзеншчыне, — адна з нямногіх у нашай краіне гас-

падарак, якая вырошчвае лекавыя расліны. Аптэчныя рамонкі, наготкі, святаяннік, валяр'ян, жэньшэнь, сінюха... — ім адведзена чацвёртая частка саўгасных зямель. Раней «букет» быў яшчэ больш стракаты: давалася нанавя ўзважыць магчымасці, улічыць запатрабаванні фармацэўтычных заводаў і аптэкаўпраўленняў — і адмовіцца ад разнастайнасці дзеля якасці.

Чалавечыя рукі ў такой далікатнай справе, як праполка, збіранне кветак, не замяняць пакуль што ніводная вядомая прылада ці аграгат. Таму і сталі запрашаць у саўгас студэнцікі працоўныя атрады.

Сабраныя кветкі расцілаюцца на крытым таку. Калі яны высохнуць, іх расфасуюць па папяровых мяшках, пазначаюць і накіруюць заказчыкам.

Што датычыць жэньшэню і валяр'яну, дык іх час восенню. Амаль два гады ўбірае ў сябе валяр'ян цудоўнейшы сок зямлі. Глыбокай восенню выяжджаюць на плантацыі трактары і лёгкія вузкія плужкі выворваюць каштоўныя карэні на паверхню. Капанічкамі, якія нагадваюць растапыраныя чалавечыя пальцы, выбіраюць іх жанчыны, тут жа мыюць, сушаць і адпраўляюць на фармацэўтычныя заводы краіны.

А. САЧАНКА.

БЕЛАРУСКІ СУВЕНІР

Адлюстраванне жывёл і птушак — традыцыйная тэма творчасці народных умельцаў. Стлізаваныя фігуркі ўпрыгожваюць вышыўкі і пано, выкарыстоўваюцца ў інкрустацыях саломкай і па дрэве. Рэзчыні

ствараюць і асобныя скульптуры звяроў і птушак, і складаныя шматфігурныя кампазіцыі, ганчары нярэдка надаюць абрысы жывых істот збанам ці кубкам. А якіх прывабных конай пляце з залацістай салом-

12 год працуе егерам у Налібоцкім заказніку ў вёсцы Першай Валожынскага раёна Мікалай КАРОТКІН. Ён гаспадар 33 тысяч гектараў лесу.
НА ЗДЫМКУ: егер М. КАРОТКІН. Фота В. ДУБІНКІ.

КРАЙ НЕЗВЫЧАЙНЫХ АЗЁР

Размова пойдзе пра азёры, якія ляжаць у пойме Прыпяці. Паходжанне іх звычайна звязваюць з «блуканнем» ракі, у выніку чаго яе мяандры, лугі ператвараюцца ў старарэччы ці старыкі. Такія азёры сустранеш у пойме любой ракі. Але ёсць і іншыя, да гэтага часу нявывучаныя, утварэнне якіх выклікана перш за ўсё асаблівасцямі турбулентнага, віхравога руху паводкі.

У адных выпадках паводка пакідае пасля сябе розныя наносы, напрыклад, мул. У іншых — яна «працуе» пераважна на разбурэнне, перамывае тое, што было адкладзена раней. Але часцей за ўсё для раўнінных рэк характэрны абодва гэтыя працэсы.

Ёсць у пойме Прыпяці такія ўчасткі, дзе рака толькі разбурае. Адзін з іх знаходзіцца паміж вёскамі Канатоп і Дзярновічы Нараўлянскага раёна і адносіцца да Усходне-Ельскай саяльна-купальнай структуры. Як вядома, на Палессі на значнай глыбіні залягае каменная соль. Пад высокім ціскам, які аказваюць на яе зверху асадкавыя пароды, яна паступова губляе сваю пластычнасць. І там, дзе ціск меншы, утвараецца саяльны купал. Гэтага дастаткова, каб прымусіць раку, калі яна перасякае мясцовасць, паглыбіць сваё рэчышча, а паводку — размыць ужо адкладзеныя наносы. Цячэнне набывае прыкметны віхравы рух. Вірагоны ў агульным руху паводкі настолькі моцныя, што першапачатковая калдобіна вельмі хутка ператвараецца ў варонку, па-мясцоваму «вяртэп», глыбінёй да 8, дыяметрам ад 10 да 70 метраў. У такой варонцы спачатку няма ніякай воднай расліннасці. Толькі ажурныя ніткі водарасцей падкрэсліваюць крышталёную чысціню вады. Варта адзначыць, што ў азёрах — «вяртэпах» — амаль адсутнічае мул. Ён штогод выносіцца паводкай, і возера нібы маладзее. Потым з'яўляецца расліннасць. І неўзабаве эразійная калдобіна ператвараецца ў мініяцюрнае, прыгожас азярца.

СПОРТ

ПЕРШЫ КРУГ ЗАВЕРШАН

У чэмпіянаце БССР па футболе сёлета ўдзельнічаюць чатыры калектывы з Мінска, а таксама каманды Бабруйска, Жодзіна, Гродна, Баранавіч, Оршы, Гомеля, Магілёва і Ліды. Закончыўся першы круг чэмпіянату. Зараз лідзіруюць бабруйскі «Будаўнік». У яго 18 ачкоў. Другое і трэцяе месцы з 15 ачкамі займаюць сталічныя калектывы «Тарпеда» і «Спадарожнік».

МІКАЛАЙ МІХАЙЛІН — ЧЭМПІЁН СССР

На чэмпіянаце СССР па скачках у ваду ў Кіеве вызначыўся мінчанін Мікалай Міхайлін.

Ён упершыню заваяваў залаты медаль чэмпіёна краіны ў скачках з вышні. Гэта вялікі поспех маладога спартсмена.

ГУМАР

Аб'ява ў адной з лонданскіх газет: «Мой бацька пастаянна сцвярджае, што ён быў першым вучнем у сваім класе. Шукаю былых вучняў 23-га выпуску школы № 13, якія маглі б гэта пацвердзіць».

Служанка наведвальніка — Гаспадара няма дома Паехаў.

— Адпачываць?
— Бадай, не. Ён паехаў разам з жонкай.

Ішоў спектакль «Варфаломейская ноч». Выявіўшы адсутнасць акцёра, які павінен паведаміць Карлу IX тым, што ў палац увайшаў гугеноты, памочнік рэжысёра паклікаў першага трапішага яму на вочы статыста.

— Неадкладна бяжы на сцэну і крычы: «Ваша вялікасць, у палац увавараліся гугеноты!» Зразумей?

Прашаўшы гэта на вухам статыста, памочнік рэжысёра выштурхнуў яго на сцэну.

— Ваша вялікасць! У палац увавараліся рызалеты! — пракрычай разгублены статыст, выклікаўшы агульны смех публікі.

— Дзякуй богу, што вы Яўгені Анегіні! — спакойна адказаў акцёр.

МУЗЕЙНЫ ЭКСПАНАТ — ДОМ

У Ленінградскім музеі этнаграфіі народаў СССР дэманструецца жылы беларускі дом канца XIX стагоддзя. Такіх хат цяпер амаль не захавалася на тэрыторыі Беларусі. Давялося разабраць старую пабудову і з паўгнілых барэняў аднаўляць усё на нова па старадаўнім чарцяжам, знойдзеных у архіве. Інтэр'ер хаты адноўлены дакладна. Тут асаблівую цяжкасцю не сустраляцца. А вось калі пачалі крыць у сенах дах саломай, не ведалі, як класці яе, не вязаць пучкі. Выручылі спецыяльна запрошаныя два старыя беларускія майстры.

Е. ЗАК.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-65-84, 33-03-15, 33-65-91,
33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 791.

кі магілёўская майстрыха Кацярына Арцёменка! Традыцыйная тэма вырашаецца таленавітымі народнымі умельцамі заўсёды па-новаму, свежа і арыгінальна.
НА ЗДЫМКАХ: «тройка»,

шматфігурная кампазіцыя, пляценне з саломкі; лось, разьба па дрэве; керамічны набор для віна.

Фота У. КРУКА і Э. ТРЫГУБОВІЧА.